

7162

CATECHISMUS
CONCILII TRIDENTINI

BX1958

.A2

1873

C3

1873

c.1

85548

009571

EX LIBRIS
HEMETHERII VALV
Episcopi Leobensensis

1080023927

A mi querido hermano
Alberto Cagigas

Rafael

Guero 9 de 1886.

1886

CATECHISMUS
CONCILII TRIDENTINI

1886

BIBLIOTHECA SACERDOTUM PARVULA

AUGUSTINI (S.) <i>Confessiones.</i> In-32.	11.
— <i>Meditationes et Soliloquia.</i> In-32.	1 »
BERNARDI (S.) <i>de Consideratione</i> liber. In-32.	1 »
<i>De Imitatione Christi</i> libri quatuor. In-32.	1 »
<i>Catechismus Concilii Tridentini, etc.</i> In-32.	1 40
<i>Concilii Tridentini Canones et Decreta.</i> In-32.	1 40
CHRYSOSTOMI (S.) <i>de Sacerdotio</i> liber. In-32. »	60
GREGORII (S.) <i>de Cura pastorali.</i> In-32.	1 »
<i>Manuel de piété, à l'usage des Séminaires.</i> In-32.	1 »
<i>Manuel des vacances, à l'usage des Séminaires.</i> 1 vol. in-32.	1 60
<i>Officium parvum B. M. Virginis,</i> In-32.	» 30
<i>Memoriale Vitæ sacerdotalis</i> a Cl. Arvisenet. 1 vol. in-32.	» 90
Novum Testamentum, cui adjungitur libellus <i>de IMITATIONE CHRISTI.</i> 1 vol. in-32.	3 »
Le <i>Novum Testamentum</i> seul.	2 »
L' <i>Imitatio</i> seule.	1 »
<i>Manuale Christianorum.</i> 1 vol. in-32.	4 »
<i>Liber Psalmorum cum indice.</i> 1 vol. in-32.	1 »

Paris. — Typ. Pichard Elzéviré, 5, rue des Grands-Augustins.

CATECHISMUS
CONCILII TRIDENTINI

PII V. PONTIFICIS MAXIMI

JESU PROMULGATUS

SINCERUS ET INTEGRUS MENDISQUE EXPURGATUS
OPERA P. D. L. H. F.

a quo est additus Apparatus ad Catechismum,
in quo ratio, auctoritas
approbatores et usus declarantur.

EDITIO NOVISSIMA

85548

PARISIIS

APUD A. JOUBY ET ROGER, BIBLIOPOLAS

VIA MAJORUM AUGUSTINIANORUM, 7

1873

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON

Biblioteca Valverde y Tellez

Bx/1958

.A2

1873

C3

1873

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

82588

APUD A. LOUBY ET ROGEE, BIBLIOPOLAS

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON

Biblioteca de la Universidad de Nuevo Leon

OMNIBUS

ECCLESIAE CATHOLICAE PASTORIBUS.

Magnificare gregem pro quo Christus mortuus est.

Catechismus vestrum, Pastores vigilantissimi, quem omnibus vobis motu proprio sacroque iure communem fecerat sanctae memoriae Pius V, summus Pontifex, vestrum undumtaxat, aut ad summum vestrum aliquibus factum esse privatum, equidem aegre sustinens ab illaudabili, in quo erat, etiam ementito nomine possessionum, studii vindicare: tandemque factum sui, vobis illum ut suis restituo reddoque quo potissimum (a). *Decet enim concessum a principe beneficium esse mansurum, nec licet quod publicum est, a privatis ut suum, quid usurpari, quia est sacrum. At vero ne divinum illud opus, dum praer manibus mihi fuit, arbitramini quidquam accepisse intertrimenti, quin potius ut longe aliter evenisse, comperiat: Amabo vos, primo statim intuitu textum ipsam diligentius adnotate, mendis quingentis et amplius supra mille, vel sane haud multo secus extersum esse a me, planum erit: quod ut praestarem, non arbitrio sum usu; meo, quod nefas erat, sed primis editionibus Parisiensi, Lugdunensi, et Antuerpiana, qua singulae juxta Manutianum exemplar editum Romae et jussu summi Pontificis correctum, formis excusae fuerant et emendatae: ex quibus, saltem Pari-*

(a) De reg. juris, Reg. 16.

000571

siensis, ab illustrissimo D. Michaelae Espiscopo et Comite Genetensi Apostolicæ Sedis apud Christianissimum regem tunc temporis Nuntio agnita est Romano conformis exemplari authentico. Deinde textum idem sexcentis fartum titulis, partim falsis, partim inutilibus, atque fere omnibus tumultuarie injectis, prius quidem in Plantiniana, interrogando, tum in Parisiensi, affirmando, præter summi Pontificis propositum, ex consilio doctorum expurgavit; nec tamen librum sine ulla imperfectione reliquit: sic licet primum sit editus in Vaticano, Parisiis et Lugduni: verum ut commodius legi possit, sectim illum, et per interpuncta quædam distinxit, quibus singulis ad marginem tantum, non vero in ipso contextu, ne fieret insincerus, neque nimium opus excresceret, numeros addidi Romanos, tum paucis omnino verbis, et quantum potui notis et simplicibus, *ibid.*, quid in qualibet interpunctione contineatur indicavi: unde fit ut defæcatus prorsum, nativus, genuinusque Catechismi contextus, non vero discrepans et totus a se quasi diversus, habeatur, nec inutilibus veluti summulis augeatur. Postremo qui tum in ipsa orationis structura, tum in marginibus, Patres sive auctores citabuntur, quia non id patiebatur paginarum angustia, ut inibi relinquerentur, ad extremum cujusque interpuncti dissimili caractere remissi sunt, quotquot citatos fideliter comperi: et insuper adduxi non paucos, ubi præsertim Ordinis Sacramentum explicatur. Superfluo modo, Pastores vigilantissimi, ut quod non a me, nec ab alio quopiam ullo quam a summo Pontifice, in illoque ab ipso Christo Salvatore, ex divina munificentia vobis omnibus offertur ultro, tum pro dignitate muneris, cum pro singulari merito tribuentis, illud æstimantes, grato exceptum animo, revereamini, et secundum sacro-

sanctæ Synodi Tridentina propositum, ex vestro sit usu sæpius, *ne parvuli petant panem et non sit qui frangat eis*: utque sacra eloquia et monita salutis, quibus inter Missarum solemniam, aut divinatorum celebrationem, greges Domini pascantur, ad manum sint, et quasi mansa, que veluti nutrices infantibus in os inseratis, hic liber vobis esto promptuarium: quod quidem quanto fuerit instructum apparatus, quibusnam, et quanti nominis Doctoribus hoc opus demandaverit Ecclesia, a quo et quam sollicitè sit acceleratum, et tandem absolutum, a quibus comprobatum fuerit, antequam vobis exhibitum, ejus utilitates et usus, qui sequitur apparatus declarabit: **prelegite et valete.**

APPARATUS AD CATECHISMUM

ARTICULUS PRIMUS.

Cur et quando Tridentina Synodus edendum decreverit Catechismum.

Cum omnia essent odiis et dissensionibus plena dissentientibus præsertim principibus iis inter se, quibus summa rerum pæne omnis a Deo permissa est, cum schismatibus et hæresibus jaceret Christiani nominis divulsa jam prope et lacerata unitas, sanctæ memoriæ (a) Paulus III, tantis obstiturus malis anno Incarnationis Domini 1557, œcumenicum Mantuæ indixit Concilium: sed præter expectationem, et suggerente tenebrarum rectore, Mantuana Civitas Ecclesiæ ad hoc concessa non est, nisi sub quibusdam conditionibus a nominis Ecclesiastici dignitate libertateque prorsus alienis, quibus merito jure non positis, alium deligere locum necesse fuit: nec aptior videbatur aut commodior quam Vicentia, urbs quidem copiosa satis, et Venetorum, qui eam concedebant, auctoritate et potentia, tuta omnino, nullique non facilis: quapropter inibi generale Concilium inductum est, inchoandum kal. maii anno Domini 1558. Interim Papa, Carolus imperatorem et Franciscum regem Franciæ conciliare studuit, ideoque ipse, et ambo illi principes, Nicæam se contulere, Legatis antea Vicentiam mis-

(a) Vide diploma in Bullario, p. 667.

sis, ad Concilium apparandum: imperatorem inter et regem pax iniri non potuit, sed ad decennium tantummodo induciæ firmatæ sunt: et adhuc semel et iterum indictum et dilatum est fere toto triennio Concilium, quo elapso tempore, tot pereuntium impatiens animarum S. Pontifex, mutato loco, delectaque, postulantiibus maxime Germanis, Tridentina civitate, ibidem de novo Concilium denuntiat ad kal. novemb. anni ab Incarnatione Domini 1542, verum *impediunt adversæ jussa procellæ, nec sinit audiri vocem fragor æquoris ullam*. Ad principes diploma non missum est, quin infeliciter imperatorem inter et Franciscum regem bellum reens exardeat, unde sexcentis tunc et inde ortis inturbationibus, Concilium inchoari non potuit ante diem decimum tertium mensis decemb. anno Domini 1545. Interim vero Lutherana hæresis, cum animarum ingenti clade, mirum quantum subrepit, impietas bellorum factus Europam fere universam occupat, et Christianæ vix umbra superest religionis: ad hoc tollendum reformandumque, Tridentum Patres undique convolant: at, Deus immortalis! immensum consurgit opus, et in Lerna Palude, hydra non una secunda est: manus multas poscit hoc opus, quibus ut arma subministrant Patres, parochos, qui tunc temporis erant plerique omnes tum scientiæ, tum religionis expertes, edocendos suscipiunt, ut deinde vulgus imperitum facilius possit erudiri. De ratione et modo divinum hoc exsequendi concilium, postquam diu diligentissime deliberatum est, competere Patres, ab hæreticis ingentia non tantum conficta esse volumina, quibus (a) catholicam fidem evertere conabantur,

(a) Vide Ind. librorum prohibitorum.

verum et infinitos ab iisdem conscriptos esse libellos, qui cum pietatis titulos et religionis speciem præ se ferrent, incredibile est quam difficile frumentum Christi a zizanii inimici hominis secerni potuisset: tot catechismi quot provinciæ sunt in Europa, imo fere quot urbes, circumferebantur, qui omnes scatebant hæresibus quibusque simplicium animi ubique decipiebantur, vixque ullus erat in fide bene tersus (a). Quamobrem Patres œcumenicæ Tridentinæ synodi cum tanto et tam pernicioso huic malo salutarem aliquam medicinam adhibere maxime cuperent, non satis esse putarunt graviora Catholicæ doctrinæ capita contra hæreses decernere; sed illud præterea sibi faciendum censuerunt, ut certam aliquam formulam et rationem Christiani populi ab ipsis fidei rudimentis instituendi traderent, quam in omnibus Ecclesiis illi sequerentur, quibus legitimi Pastoris et doctoris munus obeundum esset. Adnotate, Pastores! et librum huic agnoscite vestrum quandoquidem et vestri causa non modo susceptus et editus est, sed ejus etiam usus vobis ab ipso Concilio sic præcipitur (b). *Ut fidelis populus ad suscipienda sacramenta majori cum reverentia atque animi devotione accedat, præcipit sancta Synodus Episcopis omnibus, ut non solum cum hæc per se ipsos erunt populo administranda, prius illorum vim et usum pro suscipientium capti explicent, sed etiam idem a singulis parochis pie prudenterque etiam lingua vernacula, si opus sit et commode fieri poterit, servari studeant. Juxta FORMAM A SANCTA SYNODO IN CATECHESI SINGULIS SACRAMENTIS PRÆSCRIBENDAM, quam Episcopi in vul-*

(a) Catechismus in præfat.

(b) Sess. 24 de reformat. c. 7.

garem linguam fideliter verti atque a parochis omnibus populo exponi curabunt, etc. Ex his patet cur, et pro quibus sacrosancta Trid. Synodus decreverit edendum esse hoc sanctum opus: et ex citatis supra non obscure innuitur jam ab initio Concilii Patres, hoc ut maxime necessarium prævidisse, statuisseque, vel saltem, quod certum mihi prorsus est, sacrum hoc opus componendum sancivere, sessione 18, quæ secunda est sub Pio IV, procurante tunc et diligentia non credibili promote, quidquid moribus reformatandis erat proficuum, S. Carolo Borromæo; nam cum ibi de librorum delectu decretum sit, et ad hoc selecti sint Patres quidam, ut suspecti quique ac perniciosi libri seligerentur et prohiberentur: a Concilio indubitatum est simul et de remedio huic pestiferæ doctrinæ afferendo, hoc est de Catechismo edendo, fuisse sancitum, aliosque quos inferius nominabimus Patres delectos esse qui tanto operi incumbere; hoc plane constat ex continuatione sessionis vigesimæ quintæ ubi de indice librorum et de ipso Catechismo absolvendo decernitur; ibi enim sic:

« Sacrosancta Synodus in secunda sessione sub sanctissimo Domino nostro Pio IV celebrata, delectis quibusdam Patribus commisit, ut de variis censuris ac libris vel suspectis, vel perniciosis quid factum opus esset considerarent, atque ad ipsam sanctam Synodum referrent, audiens nunc huic operi ab eis extremam manum impositam, nec tamen ob librorum varietatem et multitudinem distincte et commode possit a sancta Synodo adjudicari, præcipit ut quidquid ab illis præstitum est sanctissimo Romano Pontifici exhibeatur, ut ejus judicio atque auctoritate terminetur et evulgetur, idemque de Catechismo a Patribus quibus illud

« mandatum fuerat, et Missali et Breviario fieri « mandat. » Ex his manifeste constat; primo cur hæc Catechesis formam Trid. Synodus edendam præceperit; secundo quando id decreverit; tertio tantæ esse auctoritatis hunc Catechismum, ut cæteris omnibus debeat anteponi; quarto minime unquam a Pastorum manibus recedere debere: ipsis enim est veræ Theologiæ promptuarii et totius ecclesiasticæ disciplinæ penus referatissima.

ARTICULUS SECUNDUS.

Quibus Patribus componendi Catechismi cura fuerit data, et quandiu circa eum laboratum sit.

Duobus diversis temporibus dici potest a Patribus collaboratum esse Catechismo: priori quidem, dum adhuc Trid. essent in Concilio, hoc est per biennium fere integrum: nempe a sessione 18, celebrata die 26 feb. 1562 usque ad finem Synodi, quæ absoluta est mense decemb. an. 1563, posteriori vero, id est sacrosancto cœtu dimisso, Romæ, quo quidam delecti Patres hæc de causa fuerunt convocati, et huic operi incubuere toto triennio et amplius, nempe a discesione Concilii ad an. 1566, quo sanctæ memoriæ Pio V totum opus absolutum oblatum est approbandum: unde fit ut per integrum quinquennium, tum in componendo, tum in expoliendo hoc Catechismo collaboraverint selecti Patres a Concilio, inter cæteros piissimi atque doctissimi. Quod quidem animo revolvens, omnino non bene sanum judicarem eum, qui librum hujusmodi non omni existimatione dignum, nec omni sæculo venerandum arbitraretur: et qui inter dispu-

tandum de Theologia, si citaretur hic Catechismus, illum ad classem puerorum contemptim rejicerent, certe sanniones essent et tenebriones. Sed ad Patres veniamus. Certum est ex ultima sessione, toto postremo Concilii biennio, plurimos ex Patrum cœtu delectos celebres Theologos, magnum studium multamque operam contulisse in hunc Catechismum; nam ejus materia est divisa in articulos quosdam, quibus deinde distributis, suum elucubravit quilibet, elaboravitque, juxta mentem Concilii et Ecclesiæ sensum (a), prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis. Hoc testatur ita factum Christophorus Sanctorisius, ordinis Eremitarum D. Augustini, qui asserit Cardinali Seripando ejusdem ordinis, hæc particulam Symboli: *Et in unam sanctam Ecclesiam catholicam*, traditam fuisse explicandam. Quartum vero Symboli articulum designatum esse Michaeli Medina ordinis Fratrum Minorum, patet ex ipsomet, qui sibi id attribuit in præfatione ad opusculum de eodem quarto Symboli articulo: ex Possentino autem habemus in apparatu, littera P. Petrum Galesinum, Catechismi hujus partem in qua Dei præcepta exponuntur, latine exposuisse, et ibidem littera J. Julium Spogianum ultimum ejusdem Catechismi caput asserit exposuisse, idem confirmat distincte Castalio, his verbis: *In Catechismo, qui ex Concilii Trid. decreto Pii V jussu editus est, complures Theologi et disertii viri describendo elaboraverunt. Antoniano symbolum aut certe Symboli partem explicandam obtigisse Decilius Pasqualinus vir gravissimus mihi confirmavit: quod et ipse in adversariis ejus reperi.* Ergo, attendite, quæso, Pastores; non soli Thomistæ

(a) In præfat. ad Theatrum Sanctorum Patrum.

circa hoc opus collaborarunt, sicuti somniati sunt quidam, ut ejus immiuerent auctoritatem, quasi non esset universalis opus Ecclesie, sed secte cujusdam theologice peculiaris; in quo sane non mediocrem infamiae notam inurunt Concilio et summo Pontifici.

Dimisso vero sacrosancto Concilio, quod supererat operis, commissum esse quibusdam Patribus ex ordine Fratrum Prædicatorum non inficiamur; sed ex eo quod ab Ecclesia munus hoc obeundum susceperunt, constare debet eos vel ultro, proprios et peculiare animi sensus, si quos habebant, exuisse; vel ex decreto Concilii aut summi Pontificis mandato, saltem viva voce, injunctum esse illis non ex suo, sed ex Ecclesie sensu tractanda esse omnia, alias non satis prudenter actum esset; quod asserere quantum nefas! Dicti autem Patres hi fuerunt: I. Leonartus Martinus Genuensis Archiepiscopus Lancianensis; II. Egidius Fuscariarius Bononiensis, Episcopus Mutinensis; III. Franciscus Foretius Olisbonensis, regis Lusitanie in Concilio Trid. Theologus; qui omnes quantæ pietatis, quantæ peritiæ, quantique nominis existierint, tum in ipsa Synodo, tum extra illam in exercitandis muneribus Ecclesiasticis plurimis, exhibere, mihi sati est unus S. Carolus Borromæus, in Epistola sua ad Cardinalem Warmiensem Stanislaum Hosium, ut eadem eos inter Patres Concilii fuisse doctissimos; et eam utique confirmat fidem Josephus Ripalmontius, dum hæc ait: *Is (intellige sanctum Carolum) animo conceperat eximium Catechismi Romani opus, de quo opere conficiendo sanxerant Patres (Tridentini) idque decretum inter cætera exstabat: etiam et dirigendæ institutioni capitibusque disponendis summi Theologorum adlaborabant. Sed consilium erat Caroli ut divinitas et al-*

*titudo rerum atque sententiarum pari verborum dignitate explicaretur, adhibitisque Latinæ linguæ summis, ea tempestate, hominibus per eos absolutum opus quo meliore Romanorum sæculo natum videri posset. Ex quibus patet et in ipsum S. Carolum non mediocri ex parte hujus sacri operis laudem esse refundendam; quod etiam fit planum ex Epistola ejusdem Sancti ad Lusitaniam regem, a quo petit ut sibi sit licitum, post dimissum Concilium, Franciscum Foretium retinere, quod ad Catechismum absolvendum esset Ecclesie maxime necessarius: verum etsi his Patribus totius hujus sacri operis gloria deberi videretur, tamen nihilominus sanctæ memoriæ Pio V, ut primo motori totum referri acceptum jure meritoque oportet, et si testis opus est, habemus Gabutium in ejusdem summi Pontificis Vita, ubi sic ille (a): *Sacrum Catechismum ad parochos quo præcepta Catholicæ doctrinæ dogmata luculenter explicata continentur, per viros Christianæ eloquentiæ et eruditionis insignes latine confecti primum, et ubique gentium evulgari, mox in Italicum, Gallicum, Germanicum ac Polonicum sermonem converti curavit. His ita se habentibus de Catechismo Romano, quid, quæso vos, censendum est? cujus meriti? cuius auctoritatis? Edendum illum decrevit œcumenica synodus; selectis Patribus quamlibet ejus materiæ particulam tractandam distribuit, ex omnibus tractatibus, jubente summo Pontifice, totum dirigente negotium sancto Carolo, compingitur et expolitur opus, a viris in omnium scientiarum genere versatissimis, quorum spectata virtus, doctrina et pietas erat universæ Ecclesie; an igitur invenire est librum**

(a) Gabut. in Vita Pii V, lib. 1, c. 2.

nullum alium post scripturam canonicam majorem faciendum, quique sapius evolvi mereatur.

ARTICULUS TERTIUS.

A quibus Catechismus est approbatus.

Antequam Catechismus prodiret in lucem, etsi tot fuisset tantorumque virorum studio elaboratus, etsi toties, id sollicitante S. Carolo, lectus, relectus et elimatus: attamen oblatu Pio V sanctæ memoriæ, ut tandem summa sua auctoritate firmaretur, noluit tamen summus Pontifex exire eum a se, quin adhuc ab aliis Doctoribus prius recenseretur, ut qua par erat maturitate et prudentia editus liber catholicis catholice reciperetur; res commissa est Guilelmo Sirleto Cardinali, ut pote cujus doctrinam et pietatem optime noverat; quique nuper adnitentibus aliis Cardinalibus cum S. Carolo non paucis, summus Pontifex vix non erat renuntiatus: is tantus vir, Pii V jussu quosdam secum adhibuit Theologos delectos in cæteris, qui hujus libri non solum dogmata, sed et ipsi verba trutinarent rimarenturque, quo diligentia singulari peracto (mirabilis sane Pastoris vere fidelis sollicitudo) illum approbavit summus Pontifex: atque Roma prodiens integer, purus et sincerus: quocumque deportaretur, jussit eum typis mandari Manutianis, ex purgari omnino mendis, et ita evulgari. Opere pretium est ipsa Pontificis verba ponderare: hæc autem sunt: « Motu proprio et pastoralis officio cupientes, quam diligentissime possumus, divina adjuvante gratia, fungi, et ea quæ sacro Tridentino Concilio statuta et decreta fuerunt, exsequi, curavimus ut a delectis Theologis in

« hac alma urbe componeretur Catechismus quo
« Christi fideles de eis rebus quas eos nosse, profiteri et servare oportet, Parochorum suorum
« diligentia edocerentur; qui liber, cum Deo adjuvante, perfectus in lucem edendus sit, providendum duximus ut quam diligentissime et
« fidelissime imprimatur. Itaque in hac alma urbe eum potissimum imprimi volumus dilecti
« filii Pauli Manutii diligentia, qui alios Ecclesiasticos libros hic imprimere solet. Quia vere
« si alibi imprimeretur, eveniri posset ut non
« pari fide ac diligentia talis argumenti liber imprimeretur, ob hæc causam, etc. Datum Romæ
« apud Sanctum Marcum septimo kalendas octobris, anno primo. » Ex his manifestum est quanti fecerit hunc librum summus hic Pontifex, et quanta diligentia typis ille mandandus esset: sane tanti Pontificis exemplo, quoties denuo est imprimendus, curare deberent Episcopi, ne tot erratis quot quasi lineis oppleretur.

Primus igitur (a) Pius quintus non tantum proprio motu suo hunc Catechismum approbavit, sed insuper commendavit eum toties, præceptique usurpandum, quoties, vel de morum emendatione, vel de reformatione Ordinum agebatur (b): videatur Bulla 102, edita anno 1580, pro reformatione ordinis Cisterciensis: item Bulla 103, edita eodem anno, circa reductionem ad meliorem statum Congregationis Servorum Beatæ Mariæ; item Bulla 106, eodem quoque anno edita, circa Missalis emendationem.

Secundus a quo sacrum hoc opus fuit approbatum, Gregorius est XIII, Pii quinti successor, qui in Brevi quodam anni 1583, declarat suo

(a) In Bullario, p. 305. — (b) In Bullario, p. 307.

jussu et approbatione, denuo editum esse Catechismum, utilemque adeo librum hunc existimavit hic Pontifex, ut peculiari mandato in linguam Illyricam traduci illum præceperit, ut patet ex Concilio Aquileiensi mox citando; atque insuper, ut testatur Possevinus, Catechismus erat illi veluti regula quedam qua jus ipsum Canonicum reformari posse putabat: unde Francisco Gratiano de Garzatoribus Jurisconsulto et Canonico Vicentino suasit ut Juris Canonici epitomen eaderet, in qua quidquid vel a summis Pontificibus, vel a Concilio Tridentino, vel a Catechismo Romano fuerat abrogatum, rescicaret.

Tertius qui nostrum hunc Catechismum probavit, fuit sanctus Carolus Borromæus, qui non tantum in suis supra citatis Epistolis, sed et maxime in prima synodo quam Mediolani habuit anno Domini 1565, ubi Clericis omnibus, postquam decimum annum attigerint, præcipit ut Catechismum hunc assidue legant.

Quarto probatus est idem Catechismus in synodo Beneventana, anno 1567, ubi omnibus tum parochis, cum verbi Dei prædicatoribus injungitur ut ad suum munus explendum Catechismum, qui summi Pontificis jussu editus est, assidue præ manibus habeant, ut omnia secundum sanam et Ecclesiasticam doctrinam docere valeant.

Quinto probatus est in synodo Ravennata 1568, ibique titulo *De Seminario*, c. 4, librum hunc quem Concilii Tridentini Catechismum vocat, mirum in modum commendat, præcipitque ut qui degunt in seminariis, eum assidue præ manibus habeant.

Sexto iterum probatus est a S. Carolo in synodo Mediolanensi anno 1569, ibique præcipitur parochis ut frequentius aliquam Catechismi Romani lectionem inter se convenientes tractent.

Septimo probatus est in synodo Salisburgensi in Germania, quæ habita est anno 1569, et sic decrevit const. 26: *Debent parochi eis quæ ad ipsorum spectant ministerium, quemadmodum et Episcopi cum Sacramenta per ipsos erant populo administranda, illorum vim et usum pro suscipiendum captu in vulgari nostra lingua Germanica explicare juxta ea quæ in Catechismo Romano sane utilissimo et his temporibus maxime necessario continentur.*

Octavo probatus est et tertio a S. Carolo in synodo Mediolan., anno 1577, in qua præcipitur ut parochi in Sacramentorum administratione Catechismi Romani locos et doctrinam adhibeant.

Nono probatus est in Genuensi synodo, anno 1574, tit. *De fidei clementis a paracho tradendis.*

Decimo probatus est et quarto a S. Carolo in synodo Mediolanensi, anno 1576, ubi inter libros quos Episcopo visitandi parochus exhibere debet, censetur Catechismus Romanus.

Undecimo probatus est et quinto ab eodem S. Carolo in synodo Mediolanensi, anno 1579, ubi de examinandi ratione præcipit ut inquiratur ab ordinandis: *An Catechismum Romanum habeant, ejusve doctrinam teneant.*

Duodecimo probatus est eodem anno a Clero totius Galliæ in conventu Melodunensi, ubi multis in locis, sed maxime quatuor tit. *De Baptismo, de Eucharistia, de Pœnitentiâ, et de Ordine*, hic Catechismus, qui ibidem Tridentinus agnoscitur, ita præcipitur parochis ut ipsis ab hoc Catholico conventu Clericis necessariis omnino judicetur, et cæteris omnibus anteponendus; sic autem ibi: *Instituire tenentur curati suos greges ex præcepto Catechismi Trident., quam pure et simpliciter fieri poterit; et alibi. Adhibentes ea in re probe efficienda* (nempe in exhortandis po-

pulis) *Catechismi Romani locos et doctrinam Concilii Tridentini de singulis Sacramentis, ob id ab omnibus curialibus accurate et studiosè legendum: præterea Catechismi Tridentini in rebus hujusmodi ac piis operibus exercendis, regulas et præcepta, quam fieri poterit, accurate sequantur confessori.*

Decimo tertio probatus est in synodo Rothomagensi, anno 1581, ubi sic: *Ut autem quilibet parochus officio suo defungatur, Catechismum Romanum latine et gallice habeat, c. 10.*

Decimo quarto in synodo Burdegalensi, anno 1582, ubi sic: *Parochi singulis festis diebus aliquid ex Catechismo Trident., quem latine et gallice auctoritate nostra editum penes se habere injungimus, populo proponant, etc.*

Decimo quinto in synodo Turonensi, anno 1585, tit. *De Professione et fidei tuendæ cura.*

Decimo sexto in synodo Rhemensi, 1585, tit. *De Curat.*

Decimo septimo in synodo provinciali Aquensi, in Gallia, anno 1583, tit. *De Parochis, ubi sic: Ut autem quilibet parochus suo officio defungatur, Catechismum Romanum latine et gallice habeat, etc.*

Decimo octavo in synodo provinciali Tolosana, anno 1590, ubi sic: *Injungimus parochis ut continuo Catechismum Concilii Tridentini præ manibus habeant, tit. De Sacramentis.*

Decimo nono in Synodo Avenionensi, anno 1594, tit. *De Officio parochi: Catechismum Romanum sedulo præ manibus habeant, etc.*

Vigesimo in synodo Aquileiensi, anno 1586, de qua jam supra.

Omitto synodos diœcesanas complures in quibus Catechismus hic noster approbatur. Omitto et magni omnino nominis doctores, qui post libros canonicos nullum alium quam hunc Cate-

chismum tutius aut utilius legi posse asserunt. His ita positis, amice lector, quis feret frontem eorum qui hoc opus sacrum quasi puerile despicientes illud vel attingere dedignantur, id propter tantum, quia *Catechismus* inscribitur? O cæcæ hominum mentes!

Sed ut homunciones illos omni rubore suffundam, audiant, quæso, S. Caroli Borromæi amicissimum et sacri collegii decus Augustinum Valerium cardinalem et episcopum Veronensem, libro priori ad Acolythos Veronenses.

« Catechismus abhinc triennium est editus
 « Pii V Pontificis Maximi jussu: quam ad juven-
 « dam rempublicam Christianam, et restituen-
 « dam veterem Ecclesiæ disciplinam nobis divi-
 « nitus videmus datum esse. Opus tam præclarum,
 « si sententiarum gravitatem, et lumina etiam
 « verborum spectemus ut nullum præclarius,
 « multis abhinc sæculis editum docti homines ju-
 « dicent: sunt enim explicata omnia, quæ ad
 « instituendas animas pertinent, tanto ordine,
 « tanta perspicuitate, tantaque cum majestate:
 « ut sancta mater Ecclesia, Spiritu sancto edocta,
 « non homo quispiam vocem emittere, et omnes
 « docere videatur. Vos qui aliquantum ætate
 « processistis, legite hunc Catechismum septies
 « et plus quam septies, mirabiles enim fructus
 « ex eo percipietis. Quod si in historiis scriptum
 « est, Demosthenem, ut eloquentiæ laudem con-
 « sequeretur, octies descripsisse Thucydidem,
 « eaque ratione, omnes illius conciones plenas
 « argumentis, memoriæ commendasse: quanto
 « æquius est vos qui in disciplina Ecclesiæ ver-
 « santes, omnia vestra studia referre debetis ad
 « gloriam Dei, et ad salutem vestram et aliorum,
 « egregium librum, dictante Spiritu sancto, Pa-
 « trum qui in concilio Tridentino aderant, de-

- « creto scriptum, et Christi vicarii auctoritate.
- « editum, octies legisse diligenter, atque etiam
- « descripsisse. »

ARTICULUS QUARTUS.

Utilitates et usus Catechismi colliguntur

Tot sunt utilitates Catechismi Tridentini quot possunt numerari necessitates Ecclesiæ: si hæresis, ne exspuat ab inferis et Catholicos interturbet, occidenda est, a parochis sæpius explicetur hic Catechismus; si hæresis ominosæ et infausto quodam abortu jam exorta suffocanda sit, a parochis sæpius explicetur hic Catechismus; sincera sicubi est et illabata conservanda Religio, a parochis sæpius explicetur hic Catechismus; si Clerici adolescentes in seminariis aut privatim ad munera quælibet ecclesiastica subeunda sint apparandi, prælegatur illis sæpius hic Catechismus: sacramenta sicut par est, pie et cum proximorum edificatione si quis administrare voluerit, unus illi sit præ manibus hic Catechismus: denique si qui sacerdotes confessionibus excipientis, habendis concionibus, dirigendis animabus accingere sese cupiant, hoc uno utantur Catechismo.

Sed etiam illo utendi non una tantum ratio est, ut ex prænotatis in proclivi est advertere, utiliores hic indigitabo.

Prima ratio utendi Catechismo injungitur, in omnibus fere synodis tum provincialibus, tum diocesanis quæ post Concilium Tridentinum sunt, ejus nimirum assidua lectio, vel saltem ita frequens ut quidquid hic liber continet, memoriter complectatur.

Secunda ratio utendi sacro hoc opere, præcipi-

tur a S. Carolo in 2 synodo Mediolanensi citata, ut scilicet convenientes ad se invicem parochi viciniam ejuslibet aliquam hujus Catechismi lectionem frequentius inter se tractent, quod ex laudabili consuetudine singulis hebdomadis in usu erat in celebri presbyterio S. Nicolai de Cardineto Parisiis.

Tertia ratio utendi Catechismo præscribitur ab eodem S. Carolo in 3 synodo Mediol., ubi præcipit, quoties parochi aliquod Sacramentum administraturi sunt, ut locos et doctrinam hujus libri adhibeant, et populo exponant; idem præcipitur in Synodo Rothomagensi supra citata.

Quarta ratio utendi hoc libro proponitur in Synodo Burdegal., citata etiam supra, dum præcipitur ut singulis diebus festis aliquid ex hoc Catechismo parochi populo proponant, de iis rebus, quas nosse Christianorum omnium interest.

Quinta ratio præscribitur in Synodo Cremonensi, anno 1605, p. 9, his verbis: Divino afflatu Spiritus sancti, illi Patres qui in Concilio Tridentino præfuerunt, mandarunt, ut quamprius Romanus Catechismus scriberetur, ex quo veluti ex fecundissimis sanctæ matris uberibus Clerici omnes ecclesiasticæ doctrinæ suavissimæ lac exurgere valerent. Ea igitur consuetudo, quæ sancte in nostra seminaria introducta est, Clericis omnibus Romanum Catechismum explicandi, omnino inde a Ludimagistris Clericis sub pœna suspensionis quotidie, vel saltem ter in hebdomada servetur.

Sexta ratio præscribitur in ipsa præfatione Catechismi ab iisdem Patribus, quorum obtemperando mandatis, praxis, quæ sequitur, est instituta.

PRAXIS CATECHISMI,

SEU CATECHISMUS IN SINGULAS ANNI DOMINICAS
DISTRIBUTUS, ET EVANGELIIS ACCOMMODATUS.

DOMINICA PRIMA ADVENTUS.

Erunt signa in sole et luna, etc. Luc. 21. Hoc Evangelium ad argumentum de iudicio generali traducendum est. Quare hic recurrit parochus ad articulum Symboli: *Inde venturus est iudicare vivos et mortuos*, p. 86 et seqq. prout faciendum præcipitur, p. 20, vel secundum aliam ritum Ecclesiarum.

Ecce Rex tuus venit tibi, etc. Matth. 21. Hic oportune tractabit parochus ea quæ de Incarnatione et causis adventus Christi Domini nostri habentur, articulo secundo et tertio Symboli apostolici, p. 39 et 42.

Invenietis asinam alligatam, et pullum cum ea, solvite, etc. D. Athanasius in sermone de verbis huius Evangelii ostendit ex hoc loco Apostolis et eorum successoribus factam esse potestatem solvendi eos qui, instar asinorum, peccatorum pondere pressi, ad eos confugerent. Quare hic populo exponet parochus quæ habentur de confessione, p. 329 et seqq., et de absolutione, p. 315, et de potestate remittendi peccata in Ecclesia, p. 125 et seqq.

DOMINICA II.

Cum audisset Joannes in vinculis, etc. Tu es qui venturus es, etc. Matth. 11. Ista Joannis interrogatio tam sedula ostendit quanto cum studio curare debeamus, ut de rebus fidei, et ii qui nobis subsunt, rite et a Catholicis doctoribus instruantur. Vide quæ huic argumento inserviunt initio Catechismi, usque ad primum Symboli articulum.

In vinculis. Fides usque ad vincula, imo ad necem usque, cum opus est, et a iudice urgemur, profitenda est: nec est satis eam pectore inclusam habere, quantumvis rectam et sinceram, ut ostenditur, p. 14 et seqq., vel *Erunt signa in sole et luna, etc.*, ut in Dominica præcedenti.

DOMINICA III.

Confessus est, et non negavit. Joan. 1. Ex hoc loco simpliciter verum fateri docemur, nec intermiscere jusjurandum, ut nobis fides adhibeatur. Vide quando, et sub quibus pœnis jurare prohibetur, in secundo præcepto, p. 455 et seqq.

Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, etc. Agendum hic de ministris baptismi, de quo, 192. Et quomodo sese habeant in dispensatione sacramentorum Christus Dominus et minister, quantum ad effectum sacramenti, p. 206 et seqq.

Cujus ego non sum dignus, etc. Hic monere parochus populum sibi creditum debet, ut sese pro

festis natalitiis, ad sacram synaxim præparet, et agere de condigna tanti hospitis (cujus corrigiam calceamenti solvere indignum se Joannes Baptista censet) susceptione. Vide de præparatione ad Eucharistiam, p. 285 et seqq., vel *Cum audisset Joannes in vinculis*, ut in Dominica præcedenti.

DOMINICA IV.

Anno decimo tertio imperii Tiberii Cæsaris, etc. Luc. 3. Cur hic principum mundi fiat mentio, eadem ratio asserri potest, quæ assertur in articulo quarto symboli de eodem Pontio Pilato.

Factum est verbum Domini super Joannem, etc. Quoniam Joannes non nisi a Deo legitime vocatus officium verbi Dei prædicandi exercuit: ideo hic de legitima vocatione ministrorum Ecclesiæ parochus disseret, ut habetur de sacram. ordinis, p. 375 et seqq., legitimosque eos ministros non esse dicat, qui missi non sunt, ut traditur in præfatione.

In deserto. Hic de probitate et morum integritate ministrorum verbi (qui sunt sacerdotes) agatur ex eodem loco, 375, et de castitate quæ eis quando fiunt subdiaconi, indicitur, p. 589, 590.

Prædicans baptismum pœnitentiæ. Quomodo adulti qui baptismum suscipere debent, affecti esse debeant, et præteritæ eos vitæ pœnitere, traditur, p. 205.

Parate viam Domini, rectas facite semitas Dei nostri. Hic de præparatione ad Eucharistiam, de qua in superiore Dominica, et de necessaria mandatorum Dei observantia, de qua, p. 425 et

seqq., vel *Et confessus est, et non negavit*, ut in Dominica præcedenti.

IN DIE NATIVITATIS DOMINI.

Peperit primogenitum filium suum, etc. *Luc. 2.* Explicetur articulus Symboli *Natus ex Maria Virgine*, qui est hujus loci maxime proprius, de quo, p. 45 et seqq. eodem die ad missam majorem.

In principio erat Verbum, et Verbum erat, etc. *Joan. 1.* Quoniam hic locus dum agitur de æterna Christi Domini generatione adducitur, p. 39, 40. Hinc parochus petet hujus loci expositionem.

Et Verbum caro factum est. Hic exponatur mysterium Incarnationis prout habetur, p. 45 et seqq.

Gloriam quasi unigeniti a Patre. Quomodo hic unigenitus sit etiam frater noster, vide p. 616.

DOMINICA INFRA OCTAVAM NATIVITATIS.

Tuam ipsius animam pertransibit gladius, etc. *Luc. 2.* Ex hac Simeonis predicatione ansam sumere poterit parochus explicandi, cur Deus fideles jam baptizatos, quos filios habet carissimos, non eximat ab incommodis vitæ hujus, quæ de re agitur, p. 211. Et quo confugiendum tunc sit, de quo, p. 577, 578, 579 et seqq.

Non recedebat a templo jejuniis et orationibus, etc. De privata et publica oratione habes, p. 601. Quomodo ad orationem jejunium et eleemosyna jungenda sint, p. 605. Et quomodo ista

tria conducant ad satisfactionem peccatorum, p. 606, 557 et seqq.

IN CIRCUMCISIONE DOMINI.

Et postquam consummati sunt dies octo, ut circumcideretur puer, etc. *Luc. 2.* Quoniam circumcisionsi successit baptismus, hic in genere dici poterit de vi et efficientia sacramentorum novæ legis, supra antiquæ legis sacramenta, ut habetur, p. 176.

Vocatum est nomen ejus Jesus, etc. Quam convenienter hoc nomen inditum fuerit Christo Domino, et quare, vide p. 51.

Observandum hic etiam est pueris nunc in baptismo, et olim in circumcissione nomen esse imponendum: cujus rei quamam sit ratio, et quale nomen puero imponi debeat, habes p. 225. Denique cum impositio nominis sit una ex cæremoniis in baptismo usitatis, hic de baptismi cæremoniis et ritibus apta concio haberi poterit, p. 220 et seqq.

IN DIE EPIPHANIE.

Vidimus stellam ejus in Oriente, etc. *Matth. 2.* Quoniam non inepte per hanc stellam philosophica de Deo scientia potest intelligi: sicut per responsum sacerdotum tidei lumen, non male hic adaptari poterunt quæ de differentia sapientiæ christianæ a philosophica notitia habentur, p. 16.

Et procidentem adoraverunt eum, etc. *Matth. 2.* Hic de adoratione Dei, quæ latría dicitur, et simul

de veneratione sanctorum, quæ *dulia* nominatur. Vide in expositione Decalogi, p. 425 et 426, usque ad secundum præceptum. Hic agi etiam potest de Eucharistiæ veneratione et adoratione. Nam si eundem Christum, quem Magi adoraverunt, præsentem in Eucharistia agnoscimus et confitemur, ut disertis verbis probatur, p. 209 et seqq., si pii esse volumus, cur non æque ac Magi eum adorabimus? Vide p. 248 et seqq.

DOMINICA INFRA OCTAVAM EPIPHANIE.

Secundum consuetudinem diei festi, Luc. 3. De observatione dierum festorum, lege p. 472. et seqq.

Et erat subditus illis, etc. De officio liberorum erga parentes, vide p. 488, 489 et seqq.

DOMINICA II POST EPIPHANIAM.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ, etc. Joan. 2. De sacramento matrimonii, vide p. 402 et seqq.

Hoc fecit Jesus initium signorum suorum. Hæc conversio aquæ in vinum valet plurimum ad confirmandos rudiores in fide transsubstantiationis, quæ fit in augustissimo altaris sacramento: de qua vide p. 275 et seqq.

DOMINICA III.

Ecce leprosus veniens adorabat eum. Matth. 8. Per lepram hæresim significari docent Patres. Qui

vero sint censendi hæretici, et qui a castris Ecclesiæ, ut olim leprosi, ejiciendi, habetur p. 104 et seqq.

Vade, ostende te sacerdoti. De honore sacerdotibus Domini et Ecclesiæ præfectis exhibendo, vide p. 498.

Vade, ostende te sacerdoti, etc. Longe excellentiorem virtutem nostris sacerdotibus tributam docet Chrysostomus, lib. 3 de Sacerd., quam Mosaicis: quod illi oblatos sibi leprosos non mundarent, sed mundatos tantum esse declararent: nostri vero hominem peccati lepra maculatam, dum absolutionis beneficium rite præparato impendunt, vere emundant, et perfectæ sanitati restitunt. Hic de potestate clavium sacerdotibus concessa, ut habetur p. 125 et seqq.

DOMINICA IV.

Ascendente Jesu in naviculam. Matth. 8. Inter multa quæ Ecclesiam repræsentant, est navicula illa seu arca Noe, de qua p. 117. Hic ergo de Ecclesia catholica, et notis quibus interno-scitur, parochus agere poterit, prout habetur p. 110 et seqq.

Domine, salva nos, perimus. Quoniam nullum est tempus in quo ita hominum vita, quam in propinquo animæ exitu, periclitetur; ideo parochus ex hoc loco hortari poterit suos subditos ut cum mortis dies instabit, ad Deum maxime recurrant, et extremæ unctionis sacramentum accipiant, de quo p. 562 et seqq.

Qualis est hic, quia venti et mare obediunt ei? Quomodo creature omnes eum, quæ a Deo ab

initio acceperunt, cursum teneant homine dempto, vide p. 640 et 641.

DOMINICA V.

Inimicus homo superseminavit zizania. Matth. 13.
In Ecclesia duo sunt hominum genera, boni, qui tritici nomine designantur; improbi, nomine zizaniorum; vide p. 108, 109, 110. Vel per zizania intelliguntur odia, atque rixæ, quas pater dissensionis diabolus seminare conatur in agros filiorum pacis: ejus morbi remedium habes p. 688 et seqq.

Inimicus homo hoc fecit. De odio dæmonum in nos et ad tentandum audacia et perversitate, vide p. 688 et seqq.: et ut omnis mali culpæ auctor, mali vero pænæ sit exactor, vide p. 705 et 706.

DOMINICA VI.

Simile est regnum colorum grano sinapis. Matth. 13. Quoniam juxta doctores per granum sinapis fides intelligitur: hic tractanda sunt, quæ de ejus necessitate habentur, p. 16, et quomodo scrutanda non sint ea quæ fide credenda proponuntur, p. 21, 22 et 23, et ejus excellentia et quantum differat christiana de Deo sapientia et philosophica divinarum rerum notitia, p. 16.
Cum autem creverit. Fidem augeri posse traditur, p. 599.

Iterum simile est regnum colorum fermento, quod acceptum mulier. Hanc mulierem Ecclesiam interpretantur, quæ in doctrina fidei aut morum (per fermentum designata) errare non posse traditur, p. 117.

Donec fermentatum est totum. Hic de communione sanctorum, et meritum participatione explicari possunt quæ sunt, p. 119 et seqq.

DOMINICA IN SEPTUAGESIMA.

Simile est regnum colorum homini patrifamilias, Matth. 20. Hic paterfamilias est Deus, qui cur pater dicatur, habes p. 20, 21 et 607.

Receperunt ipsi singulos denarios. Denarii nomine cælestis beatitudo designatur, quam hic paterfamilias alacriter et sincere in vinea sua, id est, in cultura mandatorum divinorum laborantibus præstat. De hoc vitæ æternæ denario lege quæ diffuse traduntur, p. 145 et seqq. et 431, 627 et seqq. Hujus vero beatitudinis consequendæ certam viam, ac rationem habes p. 629 et seqq. *Item,* exhortatio ad colendam hanc vineam mandatorum illustris habetur, p. 425, 426 et seqq.

Singulos denarios. In cælo tamen varietas est mercedis et gloriæ, pro ratione laboris et affectus quo quis operatur, p. 145 et seqq.

DOMINICA IN SEXAGESIMA.

Exiit qui seminat seminare semen suum, etc. Luc. 8. Semen hoc in terram sparsum, est verbum Dei exponente Domino, de quo vide p. 664, 665, et quomodo sit audiendum, vide præfat.

Venit diabolus, etc. De dæmonis conatu et impugnatione habes p. 692 et seqq.

Et a sollicitudinibus et divitiis, etc. Quantum divitiæ et e'trenes rerum temporalium cupidita-